

Тарасенка Мікіта Мікалаевіч,
курсант 2 курса
Навуковы кіраўнік Грышанкоў М. М.
Беларускі нацыянальны тэхнічны ўніверсітэт
г. Мінск, Рэспубліка Беларусь

ВЫЗВАЛЕННЕ БЕЛАРУСІ

Анатацыя. У артыкуле раскрываецца асноўныя перыяды, звязаныя з вызваленнем Беларусі у гады Вялікай Айчыннай вайны.

Ключавыя словы: Вялікай Айчынна вайна, Чырвоная Армія, савецка-германскі фронт, Стаўка Вярхоўнага Галоўнакамандавання, узброеныя сілы, вызваленне Беларусі.

Увядзенне. Генеральны штаб завяршыў распрацоўку плана беларускай наступальнай аперацыі. У аператыўныя дакументы яна ўвайшла пад кодавай назвай «Баграціён». Яна ахапіла велізарную тэрыторыю – больш за 1 000 км па фронце, ад Заходняй Дзвіны да Прыпяці і да 600 км у глыбіню, ад Дняпра да Віслы і Нарава. У аперацыі ўдзельнічалі войскі 1-га Прыбалтыйскага, 1, 2 і 3-га Беларускіх франтоў, Авіяцыя далёкага дзеяння, Дняпроўская ваенная флатылія, беларускія партызаны. Амаль 70 дзён савецкія войскі вялі напружаныя наступальныя баі супраць жорсткага супрацьстаяння найбуйнейшай групоўкі войскаў праціўніка – групы армій «Цэнтр» [1, с. 209].

Асноўная частка. Пospех аперацыі «Баграціён» прыкметна перасягнуў чаканні савецкага камандавання. У выніку двухмесячнага наступу была цалкам ачышчана Беларусь, адбітая частка Прыбалтыкі, вызваленыя ўсходнія раёны Польшчы. У цэлым на фронце ў 1 100 км было дасягнута прасоўванне на глыбіню да 600 км. Акрамя таго аперацыя паставіла пад пагрозу групу армій «Поўнач» у Прыбалтыцы; старанна выбудаваную мяжу, лінію «пантэра», удалося абыйсці. Пасля гэты факт сур'ёзна палегчыў Прыбалтыйскую аперацыю.

Аперацыя «Баграціён» з'яўляецца трыумфам савецкай тэорыі ваеннага мастацтва дзякуючы добра скаардынаванаму наступальнаму руху ўсіх франтоў і праведзенай аперацыі па дэзінфармацыі праціўніка аб месцы генеральнага наступу, які пачаўся летам 1944 года. У маштабах савецка-германскага фронту, аперацыя «Баграціён» стала найбуйнейшай у доўгай серыі наступаў. Яна паглынула нямецкія рэзервы, сур'ёзна абмежаваўшы магчымасці праціўніка парываць як іншыя наступу на Усходнім фронце, так і прасоўванне саюзнікаў у Заходняй Еўропе.

Аперацыя Баграціён, якая праходзіла з 22 чэрвеня па 19 жніўня 1944 года, з'яўляецца адной з найбольш значных аперацый Другой сусветнай вайны. Яе асноўная мэта заключалася ў вызваленні Беларусі ад нямецкай

акупацыі і разгроме груповак праціўніка. Страты нямецкіх войскаў у працэсе аперацыі былі велізарнымі і апынуліся непяпраўнымі для Германіі. Аперацыя Баграціён мела велізарнае стратэгічнае значэнне. Па-першае, яна стала адным з вырашальных элементаў падчас Усходне-прускай аперацыі, якая знішчыла сілы нямецкай арміі на Усходнім фронце. Разграміўшы групоўкі вермахта ў Беларусі, савецкія войскі перайшлі да вызвалення Прыбалтыкі, Усходняй Польшчы і Усходняй Прусіі.

Па-другое, аперацыя Баграціён прынесла значныя страты германскаму ваеннаму насельніцтву. Было знішчана каля 28 нямецкіх дывізій, а яшчэ 17 дывізій былі аслабленыя і страцілі баяздольнасць.

Такім чынам, аперацыя Баграціён мела вялікае значэнне ў ходзе Другой сусветнай вайны. Яна стала адной з найважнейшых аперацый, якія прывялі да разгрому германскай арміі на Усходнім фронце і азначала пачатак канца для нацысцкай Германіі. Ўклад аперацыі Баграціён ў гісторыю Другой сусветнай вайны застаецца неацэнным і заслугоўвае ўсебаковага вывучэння.

Аперацыя Баграціён была прарывнай падзеяй Другой сусветнай вайны і адным з найбольш паспяховых савецкіх наступальных аперацый. Яе стратэгічны план вылучыўся некалькімі ключавымі фактарамі поспеху.

Майстэрскае выкарыстанне маштабу і сіл – аперацыя Баграціён была ажыццёўлена з вялікім маштабам і энергіяй, задзейнічаючы моцныя савецкія сілы. Дзякуючы планамернасці і скаардынаванасці дзеянняў, Савецкі Саюз змог рэалізаваць магутны наступальны ўдар па германскім пазіцыях на Усходнім фронце;

Стратэгічнае вядзенне баявых дзеянняў – стратэгічны план аперацыі быў распрацаваны ваенным камандаваннем Савецкага Саюза з улікам асаблівасцяў мясцовасці і варожых сіл. Дзякуючы гэтаму, савецкія войскі змаглі аператыўна праявіць гнуткасць і манеўранасць, збіць праціўніка з панталыку і прарваць яго абарону.

Удзел у аперацыі моцных і вопытных камандзіраў і войскаў.

Паляпшэнне забеспячэння і лагістыкі – асаблівая ўвага нададзена забеспячэнню савецкіх войскаў падчас аперацыі Баграціён. Маштабнае перамяшчэнне матэрыяльных рэсурсаў, боепрыпасаў і падтрымкі дазволіла войскам Савецкага Саюза не губляць сваю баяздольнасць і эфектыўна ісці наперад.

Маральная перавага і матывацыя савецкіх войскаў – галоўным фактарам поспеху аперацыі Баграціён былі смеласць, матывацыя і вера ў перамогу савецкіх салдат. Яны былі змагарамі за свабоду і яны імкнуліся прынесці перамогу над фашысцкімі захопнікамі.

Спалучэнне гэтых фактараў дазволіла аперацыі Баграціён дасягнуць ашаламляльных вынікаў – нанесці цяжкае паражэнне германскай арміі, сьцерці яе абарону і адкрыць дарогу да вызвалення Заходняй Беларусі і Прыбалтыкі. Аперацыя Баграціён лічыцца адной з самых паспяховых у гісторыі Другой сусветнай вайны і мае вялікае стратэгічнае значэнне [2, с. 485].

Заклучэнне. Аперацыя «Баграціён» паказала яркія прыклады высокага майстэрства савецкіх палкаводцаў і военачальнікаў. Яна ўнесла прыкметны ўклад у развіццё стратэгіі, аператыўнага мастацтва і тактыкі; ўзбагаціла ваеннае мастацтва вопытам акружэння і знішчэння буйных груповак ворага ў кароткія тэрміны і ў самых розных умовах абстаноўкі. Была паспяхова вырашана задача прарыву магутнай абароны праціўніка, а таксама хуткага развіцця поспеху ў аператыўнай глыбіні за кошт умелага выкарыстання буйных танкавых аб'яднанняў і злучэнняў.

У барацьбе за вызваленне Беларусі савецкія воіны праявілі масавы гераізм і высокае баявое майстэрства. 1500 яе ўдзельнікаў сталі Героямі Савецкага Саюза, сотні тысяч былі ўзнагароджаны ордэнамі і медалямі СССР. Сярод герояў Савецкага Саюза і ўзнагароджаных былі воіны ўсіх нацыянальнасцяў СССР.

Вырашаючы задачы ў цесным узаемадзеянні з войскамі Чырвонай Арміі, яны знішчылі звыш 15 тыс. і ўзялі ў палон больш за 17 тыс. салдат і афіцэраў праціўніка. Радзіма высока ацаніла подзвіг партызан і падпольшчыкаў. Многія з іх былі ўзнагароджаны ордэнамі і медалямі, а 87 асабліва вызначыліся сталі Героямі Савецкага Саюза [3, с. 117].

У ходзе наступлення войскі чатырох франтоў страцілі 765 815 чалавек забітымі, параненымі, зніклымі без вестак і меншымі па хваробе, што складае амаль 50 % іх агульнай колькасці да пачатку аперацыі. А беззваротныя страты склалі 178 507 чалавек. Вялікія страты мелі нашы войскі і ва ўзбраенні [4, с.12].

Спіс выкарыстанай літаратуры

1. Лемяшонак, В. І. Мінская аперацыя 1944. – У 18 т. – Т. 10. – Мінск : БелЭн, 2000. – 420 с.
2. Манаенкаў, А. Л. Партызанскія фарміраванні Беларусі ў гады Вялікай Айчыннай вайны / А. Л. Манаенкаў. – Мінск : Полымя, 1983. – 765 с.
3. Марцінкевіч, Ф. С. Гісторыя Вялікай Айчыннай вайны, 1941–1945 / Ф. С. Марцінкевіч. – Мінск : Амафея, 2001. – 182 с.
4. Астрэйка, Н. У. Аперацыя «Баграціён» / Н. У. Астрэйка // Мінскі кур'ер. – 2004. – С. 11–12.